

IV b7
Kapsel

Maggie Lavinus. 1896.

FINSKA STUDENTEN.

HELSNING

TILL DE NYKOMNA.

ANDRA UPPLAGAN.

HELSINGFORS, 1888.

ÖSTERBOTTNISKA AFDELNINGENS FÖRLAG.

TV 1
Finska
Kapsel

FINSKA STUDENTEN.

HELSNING

TILL DE NYKOMNA.

ANDRA UPPLAGAN.

HELSINGFORS,

FINSKA LITTERATUR-SÄLLSKAPETS TRYCKERI, 1888.

ÖSTERBOTTNISKA AFDELNINGENS FÖRLAG.

FINSKA STUDENTEN

HILSTING

TILL DE SKÖNNA

STUDENT-VISA

AF

F. M. FRANZÉN.

*Student! om du, det namnet värd,
Vill klinga med oss alla,
Så topp! att lika rask, som lärd,
För sanning stå och falla.
Sanning! vi helga dig hjerta och röst,
Så från embetspulpet, som catheder.
Sjelfve vår väg, det är mödornas tröst,
Vi oss bana till lycka och heder.*

Chor.

Sanning! vi helga dig hjerta och röst, m. m.

*Student! det namnet säger flit,
Till flit är menskan buren.
Blott flit, blott oupphörlig flit
Är lifvet af naturen.
Se från planeten, som fyller sitt lopp,
Till de kräk, som för stacken arbeta,
Allt vet sin tid: och vi, tänkande tropp,
Och vi skulle vårt klockslag ej veta?*

Blott flit så dygd, som lärdom gör,
Och ger dig rang för gräsen,
Du länk, som sjelf dig fästa bör
I himlens ked af väsen.
Köpman en dag, eller knekt, eller prest:
Såsom menska, förädla din gåfva.
Sky att som masken, vid löfvet blott fäst,
Ditt förnuft och din frihet försofva.

Dock märk, att Visheten begär
Sin prydnad af Behagen.
Naturen sjelf sitt regnmoln klär
I färgerna af dagen.
Gå någon gång till en dans från **Porthan**:
Äfven **Sokrates** knäppte sin lyra.
Tänk ej likväl blott på valsen den dan,
Så att chrian gör cirklar, som yra.

Hvar dag med ädel visdomstörst
Stå främst vid Mimers källa;
Men på en bal låt andra först
Sin spotska handske fälla.
Yngling! ju mer du har värde, dess mer
Är försynthet din prydnad och ära.
Mer än sin rätt man den blygsamme ger,
Då man ser honom mindre begära.

Från skum skilj drycken, som från stoft;
Sky sprätten, som pedanten.
Bär på din frack ej cedrodof, *sc*
Ej dam af folianten.

Käck till försvar af hvar lidande dygd,
Ej i gränder sök mandomens heder.
Röj, till den trotsande dumhetens blygd,
Att dock kunskap är mer, än blott eder.

För moln af rök, der ruset bor,
Fly alla Gracer unnan.
Den Bacchus, som var Phoebi bror,
Är icke den på tunnan.
Drick vid en högtid ett glas eller par,
För att glädas, ej blott för att dricka.
Drick, som du drucke, om munskancken var
Din i brudstolen rodnande flicka.

Må hon, må denna drömda bild
Af en oskyldig maka
Din känslas eld, som flammar vild,
Med blygsamhet bevaka:
Att på din kind, då du, plötsligen röjd,
Som en julklapp, bland syskonen hamnar,
Ungdomens rosor må lefva, till fröjd
För din mor, som dig forskande fannar.

Se der vår ordens bud, min vän:
Vill du dem heligt lyda?
Så klingom! — Dock — ett vilkor än,
Det första jag bort tyda:
Svär till allt spel ett osläckeligt hat;
Båd' din tid och din själ det föröder.
Svär du? — Välan, var välkommen, kamrat!
Och nu drickom hans skål, mine bröder.

*Din skål, du planta för ditt land,
Till odling vald för mängden;
Hvars knopp ren under ymparns hand
Förljufvar hela ängden!
Spride din blomma sin doft till den gård,
Der hvar resande vinkas och spörjes:
„Lönar min son all den kostnad och vård,
Som af mig och af staten besörjes?“*

*Din skål, du son! hvars dygders pris
Den gamles hjerta gläder;
Som reser hem, så frisk, som vis,
Med böcker och med kläder.
Trefallt din skål, om du bär till din Far
Ditt betyg om förkofran och heder
Ej blott i fickan på prent, som bedrar,
Men i uppsyn, i tal och i seder.*

OM STUDENTENS PLIGTER.

ORD,

ÖSTERBOTTNISKA AFDELNINGEN TILLEGNADE.

Att blifva Student, det har i all tid fyllt den vordne skolgossens bröst med fröjd, desto lifvigare och renare med ju bättre medvetande om uppfylld pligt han lemnat skolan.

Öfvergångens betydelse är känd och medgifven. Den är en öfvergång från tvång till frihet. — I skolan lexans och disciplinens tvång; vid universitetet frihet i studier, vid valet af dessas föremål icke mindre, än i bestämmandet af ordning och tid för desamma; likaså inom vida gränser fritt afgörande öfver eget lefnadssätt.

Välvide män hafva insett vådan af denna plötsliga öfvergång och därför förordat ett mellanstadium, på hvilket frihet och tvång i förening skulle vänja ungdomen vid den förras rätta användande. De fordna gymnasierna torde väl icke hafva uppstått på grund af en sådan öfvertygelse hos de styrande, utan enkelt tillkommit af skäl, att för den högre skolundervisningen endast ett fåtal läroanstalter voro behöfliga och kunde påkostas. Men deras fortvaro försvarades allmänt ur den anförda synpunkten. Och om nu skedda sammanslagning af gymnasium och skola har någon betydelse, så är det väl den, att man insett, att skoltvång och akademisk frihet numera icke utan ungdomens skada kunna stå tillsammans. Numera — ty att det, som i mensklighetens historia varit, haft en förnuftig grund för sin tillvaro, är ett axiom, hvares giltighet hvarje student skall lära sig inse och erkänna. Vid det frågava-

rande exemplet behöfver man blott ihågkomma, att skol-läsningen fordom började senare och fortgick långsamare, så att gymnasierna befolkades af redan till mognade år komna unge män, hvilkas vanliga fattigdom dessutom hindrade dem att oafbrutet följa med undervisningen. Ett friare sjelfstudium blef så en nödvändighet. Och i äldsta tider, då gymnasierna hufvudsakligen voro teologiska läroanstalter, stodo alumnerna under tillsyn af samma myndighet, konsistorierna, af hvars afgörande äfven deras framtida medborgerliga ställning och verksamhet var beroende; hvarföre äfven disciplinen då lättare kunde handhafvas, den större studiefriheten oaktadt. Läggom härtil, att allmänna seden dåförtiden medgaf ett lefnadssätt, som i många stycken numera skulle anses för fridstörande och ohfsadt.

Tiderna hafva förändrats. Läroämnenas antal har ökats; skolgången måste derföre börja tidigare, strängare vidhållas, men äfven vid en tidigare ålder avslutas, för att lemna tid qvar åt universitetsstudierna. Den direkta öfvergången från skolan till universitetet har sålunda blifvit nödvändig, äfven om icke det efterhand inrotade sjelfsväldet vid gymnasierna skulle gjort dessas upphörande önskligt.

Så sker nu öfvergången oförmedlad från skoltvång till akademisk frihet. Att den är vådlig, det kan icke förnekas. Men det är egentligen icke denna öfvergång, som är vådlig, utan friheten sjelf. Ty friheten har alltid varit, är och skall förblifva mensklighetens största fara.

Den nya tiden har dock äfven medfört sina lättnader. Undervisningsmedlen äro nu rikare och vida bättre än fordom, der de rätt väljas och begagnas. Sistanförda utsago kan tillämpas också på nutidens undervisningsmetoder likväl med mera vikt lagd på det bifogade vilkoret

af förståndigt urval och klok tillämpning. Ty nyhetsbegär och ringaktande af erfarenhetens lärdomar hafva häri mycket förderfvat; och isynnerhet i vårt land hafva vexlande skolordningar och sättet att handhafva studentexamen jemte mångläseriet medfört mycken själlös utanläsning. Ett mera obetingadt loford förtjenar disciplinen i den moderna skolan, hvilken, understödd af större civilisation i det allmänna lefnadssättet, öfverhufvud fört skolungdomen till en fastare god sed.

Universitetet skall vara sätet för vetenskapliga studier. Detta gäller utan allt undantag. Härpå ligger all vikt i fråga om studentlivets sundhet. Finnes hos ungdomen vetenskapligt och litterärt intresse, då återstår intet att önska. Saknas det, då tillhör denna ungdom universitetet endast till namnet. När Franzén sjunger: „Student, det namnet säger flit“, har han redan låtit kören upprepa: „Sanning, vi helga dig hjerta och röst.“ Ty han visste det väl, att fliten är en sjelffallen verkan af vetandets intresse och att för studenten ingen annan flit finnes, än den som har sin grund i sökandet af sanningen.

Det är detta vetandets intresse all skolundervisning skall möjliggöra och förbereda. Man kunde enkelt säga: skolan skall gifva lärjungen förmåga och håg att läsa, om icke med rätta en nyare tids skolundervisning härtil lagt: meddelandet af håg och förmåga att iakttaga, åskådningsofningen och naturstudierna, hvilka blifvit desto nödvändigare, ju mera barnet och ynglingen nu måste hållas vid boken. Medför dock icke lärjungen äfven från folkskolan håg att läsa och förmågan dertill, är hans undervisning förfelad, hvilka kunskaper och färdigheter han än må hafva inhemtat.

Men det vetande och intresse, lärdomsskolan bör meddela, är dock af annan art, än blotta läslusten, hågen att

genom fortsatt läsning utvidga det i skolan meddelade vetandet; ehuru redan detta resultat, då läslusten hänförs sig till det vetenskapliga vetandet, utgör så att säga det yttre kännetecknet på en duglig skolundervisning. Förefinnes nemligen denna håg och förmågan, att tillfredsställa den, innebär detta, att lärjungen äfven vunnit medvetande om, hvad vetenskap är, nemligen ett systematiskt vetande, ett vetande, som hvilar på bevisning.

Folkskolan och äfven borgarskolan afsluta sina lärjungars undervisningskurs. Om denna kommer att fortsättas i någon specialskola, är tillfälligt. Undervisningen i desamma kan och skall derföre afse endast inhemtandet af vetandet såsom tradition, med förlitande till denna såsom sanning. Endast i naturkunnighet och i ett eller annat tekniskt läroämne kan lärjungen manas till egen profning. nemligen att genom åskådningen vinna visshet, icke vetenskaplig insigt. Men öfverhuvud måste han såväl i skolan som under fortsättningen af sitt lif mottaga kunskapen på god tro, så att densamma hos honom endast under inflytande af livets erfarenhet kan i större eller mindre omfång mogna till själfständig öfvertygelse.

I lärdomsskolan är deremot undervisningen från första stund rigtad på vetenskaplig insigt, inhemtandet af vetenskapens grunder, icke dess resultat. Man må icke låta förvilla sig deraf, att redan i folkskolan särskilda det vetenskapliga vetandets elementer måste meddelas, för att föra lärjungarne till läskunnighet, till förmåga att förstå den läsning, som kan falla inom folkklitteraturens krets, samt att å andra sidan vissa färdigheter måste inöfvas äfven i lärdomsskolan. Undervisningens allmänna rigtning skall i hvardera karakteriseras af redan anförda åtskilnad. Och huru mycket än i båda afseendena felats och felas, har dock lärdomsskolan i alla länder och på alla tider

fasthållit denna karakter, att grundlägga de vetenskapliga studierna.

Redan denna allmänna erfarenhet vittnar derom, att det i lärdomsskolan inhemtade vetandet måste blifva jemförelsevis gagnöst, om det icke leder till själfständigt vetenskapligt studium, likasom å andra sidan, att universitetsstudierna såsom en fortsättning af den i lärdomsskolan påbegynta studiekursen måste hafva denna karakter af vetenskaplig forskning, om icke äfven studentlivet skall falla under samma dom af gagnöst bortkastad tid och möda.

Hos den inträdande studenten bör öfvertygelsen, att denna fordran på honom ställes, vara vaknad, och hvarje dag af hans vistelse vid universitetet bör hos honom befasta densamma.

Men hvad är detta? Mängden af ynglingar kommer ju till universitetet, för att aflägga en embetsexamen, gå i statens tjenst och på denna väg vinna sin bergning.

Det kan väl ifrågasättas, om universitetsstudierna icke skulle vinna derpå, att alla embetsexamina förlades utom universitetet. Obestriddigt synes vara, att studiernas större frihet och vetenskaplighet vid de tyska universiteterna i hög grad beror deraf, att vid dem alls inga embetsexamina förekomma samt äfven för vinnande af fakultetsgrad examen anställes mer eller mindre pro forma, men gradualdisputationen i förening med kända studier äro hufvudsak.

Studiernas vetenskaplighet kan dock äfven under den vid vårt universitet gällande examensordning upprätthållas, om för alla examina, må vara med ett enda undantag, vetenskaplig håg och insigt uppställes såsom enda ovilkorliga fordran. Detta undantag utgör medicinlicentiatexamen. Ty medicinens utöfning är läkekonst icke blott vetenskap. Derföre fordras för denna examen prak-

tik — och det är gammalt, att läkaren studerar sjukdomarnes system, men kurerar deras symptom. Egentligen kan också denna examen minst af alla anses höra universitetet till. Af öfriga examina kunde jurisexamen anses för den, som minst tillåter vetenskapligt studium. Icke därför, att icke ämnet erbjuder de rikaste anledningar härtill; men kunskapen om lag och författningar, då den skall inläras såsom en utanlexa, är i sanning den svåraste lexa, och dess inlärande lemna föga plats för vetenskaplig håg. Kan dock denna inskränkas till det mått, att den blifvande juristen känner, hvar han skall söka och återfinna det behöfliga lagstadgandet, bör tid för lärjungen blifva öfrig att efter eget val egna åt studium af rätts- och laghistorie, eller åt systematisk rättslära, eller komparativt lagstudium, på det ena eller andra gebitet af det vidsträckta examensfältet.

Ingen vill förneka, att studiefriheten skall utgöra ett väsentligt kännetecken för universitetsstudierna. Men om denna frihet inskränkes till friheten att såsom det heter välja prestabanan eller den juridiska eller den medicinska eller den preliminära magistervägen, så skiljer sig densamma icke från den allmänna näringsfriheten. Så skall det icke vara; och hvarje students känsla torde väl uppresa sig mot påståendet, att den frihet, han åtnjuter, icke är någon annan än lärgossens och bonddrenzens. En sådan känsla är berättigad, der den utgår från medvetandet, att studiefriheten är frihet att sträfva till en vetenskaplig öfvertygelse. Denna frihet finnes endast för studenten, d. v. s. för den ungdom, för hvilken genomgåendet af lärdoms skolans kurs gjort vetenskapliga studier möjliga.

Men menskliga vetandets fält är gränslöst, och äfven det område deraf, hvilket vetenskapen hittills förmått be-

måttiga sig, är för den enskilde öfverskådlig. När den Finske studenten inträder i universitetsbibliotekets herrliga salar, ser han i den öfverväldigande bokmassan ännu blott en jämförelsevis svag bild af den vetenskapliga forskningens vida rike, af de fredliga eröfringar och oblodiga strider, som genom årtusenden grundat detsamma. Hvar och en, som vill vinna någon andel i det rika arvet, måste därför inskränka sig till blott en andel. Äfven de få, som kunna egna sitt lif uteslutande åt vetenskapens tjänst, måste följa denna lag. Denna lag är nödvändighetens, må vara, men den är äfven frihetens, den vetenskapliga forskningens egen lag. Ty äfven för vinnande af en allmännare, mera omfattande vetenskaplig bildning, skall forskaren först intränga djupt på en punkt, i hvilken han vinner det fasta stödet för en själfständig uppfattning af vetenskapens resultater i allt vidsträcktare kretsar. Än mera är detta nödvändigt för den, hvars blifvande lefnadsbana kräfver annan medborgerlig verksamhet än den rent vetenskapliga.

Deri är nemligen hvarje student lärgossens och bonddrenzens vederlike, att han skall äta sitt bröd i sitt anletes svett och genom detta sitt arbete gagna fädernesland och mensklighet. Hegel säger: det är förnuftets list, att medan menniskan sträfvar för sina egna intressen, hennes arbetes frukter tillfalla menskligheten. Men det är dock väl, att menniskan känner och erkänner denna förnuftiga ordning, för att komma till insigten, att det egna intresset desto säkrare främjas, ju mera det öfverensstämmer med det allmännas. Isynnerhet för studenten bör denna öfvertygelse vara lätt vunnen, emedan hans blifvande yrke är arbete i det allmännas tjänst, och hans framtida bergning beror af den duglighet, han i detta ar-

bete förmår bevisa. Valet af blifvande vitæ genus innebär derföre äfven valet af studier.

På detta val öfva många förhållanden inflytande. Från fädernehemmet eller annan tidigare omgivning inplantad förkärlek för det ena eller andra yrket, den första kamratomgifningens vid universitetet exempel, beklagligt nog mera sällan universitetslärares råd, ofta äfven och med rätta afseende på tillgångarne för en längre eller kortare vistelse vid universitetet. Hvad man kallar fallenhet för ett yrke, är en frukt af nyssnämnda förkärlek. Men studenten har blott en prøfvosten för sin kallelse med afseende på den framtida lefnadsbanan, nemligen den, huruvida han med förkärlek eller åtminstone med varm kärlek omfattar det vetenskapliga studium, hvilket utgör grundvalen för insigt och skicklighet i det valda kallet. Eger han denna vetenskapliga håg, då kan han hoppas blifva en prydnad för sitt kall; eger han den icke, då kan endast mycken inbillskhet skydda honom för medvetandet, att hvilken rutinier som helst kunnat fylla hans plats, och att han utan förlust för samhället kunnat gripa till gräftan.

Öfvertygelsen om behofvet af vetenskaplig bildning för statens tjenstemän kan icke sägas vara allmän och stark. De rika anslagen för universitetet vittna dock, att vetenskaplig bildning öfverhufvud erkännts för ett statsbehof. Om alltså nämnda öfvertygelse hos statens tjenstemän saknas, så måste skulden falla på universitetet, andan, studierna och examina vid detsamma. Fasthålles strängt fordran på vetenskaplig insigt, ledes ungdomen lätt att söka motsvara densamma. Ty det är icke svårt att öfvertyga den om den vetenskapliga bildningens värde för hvarje folk. Ungdomens värld är idealernas, och lifvet i denna värld näres af den fasta tron på ideens, på tankens makt.

I den klassiska forntiden sammanfattade filosofin nära nog allt vetenskapligt vetande. Till studium deraf hänför sig derföre Ciceros bekanta: „Quid est enim, per deos, spectabilius sapientia? quid præstantius? quid melius? quid homini dignius?“ Deraf beror äfven Platos föreskrift, att i hans idealrepublik filosoferna skola vara de lagstiftande och styrande, en lära, hvilken fäkunnigheten räknat för griller. Plato låter Sokrates fråga: „Hvad alltså! tillhör det dennes väsende att älska osanningen? eller tvärtom att hata densamma? — Men der sanningen leder, der, tänker jag, säga vi icke, att de ondas skara följer efter.“ Tider och samhällsförhållanden finnas, under hvilka häfden ensam utgör folkens ledning. Men i den mon den allmänna bildningen hos ett folk tillvexer; blir äfven i statsstyrelsen vetenskaplig insigt ett oafvisligt vilkor. Också samtidens historia erbjuder i detta afseende lärrika exempel; och vi, som beklagligen förspilla så mycken dyrbar tid, se med förvåning dessa framstående statsmän, för hvilka det varit möjligt att tillika intaga en aktad plats i vetenskapen och litteraturen.

Valet af lefnadskall sammanhänger i ofvan anfordrad mening med studiefriheten. Men tyvärr blir sambandet mellan detta val och det vetenskapliga intresset ofta svagt, om ens något. Tillgången är den, att studenten hos äldre kamrater söker underrättelse om examensfordringar och läroböcker. Så börjar examensläsningen, en kedja af lexor, hvilka med större eller mindre loford absolveras, för att till största delen lika snart glömmas. Något vetenskapligt intresse medför då den utexaminerade studenten icke från universitetet. All vetenskaplig litteratur är för den blifne embetsmannen en tillsluten bok.

Mycket kan sägas till förklaring deröfver, att i vårt land vetenskapligt författarskap är sällsynt. Vi ega dock

en juridisk, en pedagogisk, en medicinsk tidskrift, ett litteraturblad och särskilda försök med teologiska tidskrifter. Antalet bidragande personer, som stått utom redaktionen, har i dem alla varit ringa; antalet prenumeranter betäcker sällan tryckningskostnaden. Icke ens i hufvudstaden finnes någon bokhandel, som skulle kunna hålla utländsk litteratur tillgänglig. Och en vetenskaplig bok eller en tidskrift på någon annans bord, än vederbörande professorers, hörer väl till sällsyntare prydnader. Hvilken del i dessa mindre glädjande företeelser, man än vill tillskrifva våra historiskt gifna förhållanden — det återstår dock alltid, att det vetenskapliga och litterära intresset icke är så allmänt det med våra bildningsanstalter borde och kunde vara.

En vacker sida i universitetsstudierna företer det stora antalet af dem, som taga magistergrad. Kandidatexamen i fysisk-matematiska sektionen är väl äfven med få undantag en förberedande embetsexamen för blifvande läkare. Men i den filologisk-historiska är denna examen företrädesvis målet för ett ädelt ungdomssträfvande, som syftar till lagerkransen, utan vidare beräkning. Det innebär ingen missaktning mot den öfriga universitetsungdomen att säga, att landets bästa andliga krafter fostrats på denna väg. Den inhemska litteraturen lemna beviset. Väl största delen af dessa unga män torde hamna på den törnefulla skolmästarebanan, såsom den enda födogren, som erbjuder sig, utan en ny flerårig examenskurs, för hvilken de sakna både tillgångar och tid. Ty i statstjensten, utom den presterliga, räknas allmän vetenskaplig bildning icke såsom någon merit. Men skolläraren skulle, om någon, väl behöfva stödet och trösten af ett fortfarande vetenskapligt intresse, hvilket ofta dödats genom mångfalden af ämnen

och ofriheten i kandidatexamens-studierna. Lyckligtvis hafva dock eftergifter i examenstvänet efterhand inträdt.

Ingen särskild vetenskapsgren står så isolerad, att icke en sann insigt i densamma förutsätter vetande i flere eller färre beslätade vetenskaper. Tvärtom: ju djupare man förmår intränga på någon punkt af det menliga vetandets område, desto mera känner man behovet att äfven vidga sin insigt till en, såvidt möjligt, allmän vetenskaplig bildning.

Det är fast öfvertygelse om denna det vetenskapliga vetandets makt, som vid universiteterna ofta saknats. Man har underkämt dess betydelse för samhället, fordrande af den blifvande embetsmannen en läsning, omfattande alla möjliga ämnen, som kunnat anses tillhöra det blifvande facket, icke ett sjelfständigt vetenskapligt vetande i den ena eller andra grenen af denna kunskapskomplex. Liknande fordringar hafva uppställts för studierna i filosofiska fakulteten, ehuru dessa icke alltid bindas af hänsyn till något framtida praktiskt behof. Man tror icke på, att den, som i en vetenskap eger sann insigt, derigenom förvärfvat både håg och förmåga att utvidga sitt vetande utöfver dennas krets, och man har derföre sträfvat att vid universitetet förse lärjungen med allt det vetande, han kan anses för sin kommande lefnadsbana behöfva. Detta blifver derföre ofta hans förråd för hela lifvet, som väl hastigt minskas, emedan examenslexan glömmas, men icke ökas.

Saknaden af en sådan tillit till vetenskapens makt öfver studentens håg innehar ett förnekande af den akademiska frihetens vigt och värde. Ty denna frihets kärna är friheten i vetandets verld, oberoendet af all vetenskaplig auktoritet och förmågan af en sjelfständig vetenskaplig öfvertygelse. „Högskolan“, säger Geijer *), „är den ort

*) Läroverksfrågan (1838—39). Sista artikeln.

i undervisningen, der vetenskapens fribref göres gällande. Det lyder på sanningens frihet^a. Samvetsfriheten, öfvertygelsens frihet, är i sjelfva verket all frihets rot. Men studenten är af nationen kallad att främst vårda densamma, emedan hans intellektuella uppfostran gifvit honom medlet i händerna att stöda sin öfvertygelse på vetenskaplig grund. Göres nu icke början härmed vid universitet, så att studenten i den ena eller andra vetenskapsgrenen kommer till någon sjelfständig insigt, skall sällan hos den mognade mannen vetenskapligt intresse vakna och förmåga finnas att tillfredställa detsamma.

Men denna frihet är icke verklig, om den icke bevisar sig i verk och gerning. Att studera är väl att vara verksam. Men det intygar icke ens vetenskaplig håg, än mindre vetenskaplig öfvertygelse. Och det är här fråga om den handling, hvori denna bevisar sig. En öfvertygelse må vara huru sjelfständig som helst och grundad i den allvarligaste vetenskapliga forskning, så är dock den frihet, densamma innebär, endast negativ, frihet från, oberoende af auktoritetens band, må vara af gängse fördomar, populära eller ostensivt vetenskapliga. Först då öfvertygelsen förmår göra sig gällande i handling, bevisar densamma sitt förnuftiga berättigande och ger individen medvetandet, att hans andes frihet är en makt i frihetens verld, i mensklighetens historia.

I den rent vetenskapliga verksamheten består handlingen i öfvertygelsens offentliggörande, hvarigenom densamma underkastas andras pröfning och vinner erkännande eller icke. I vetenskapen gäller visst icke *consensus gentium*. En vetenskaplig åsigt kan behöfva decennier, ja århundraden, för att göra sig allmänt gällande. Den kan å andra sidan vara en åsigt, såsom man säger, sann blott för sin tid. Men i hvarje händelse måste den godkännas

af ett flertal vetenskapens idkare, omfattas af deras öfvertygelse, för att på alla de vägar, vetenskapens resultat utgå i den allmänna bildningen, göra sig gällande i det menskliga samlifvet. Ingen forskning är svårare än den, som sträfvar att uppvisa detta ideernas inflytande, att framställa menskliga kulturens historia. Uppenbart är dock, att allt vetande vore värdelöst, om det skulle tjena endast till individens tillfredsställelse; hvarmed icke är förnekadt, att individen eger denna rätt att glädjas af sanningens vetande. Men han kan icke veta det, att hans vetande är sanning, om han icke vet, att det är allmängiltigt.

I studentlifvet kan blott undantagsvis blifva fråga om något offentliggörande i tryck, emedan studentens vetenskapliga insigt ännu icke vunnit den härför nödiga mognad. Men råder i studierna sann vetenskaplig håg, söker öfvertygelsen sig väg till både muntliga och skriftliga meddelanden i det enskilda samlifvet och i sammankomsterna inom afdelningarna och fakulteterna. De fordnas latinska disputationsöfningarna hade väl öfverlevvat sin tid och måste försvinna. Men deras plats torde ännu icke vara fylld. Blotta uppläsandet af skriftliga afhandlingar blir för åhörarna tröttande, isynnerhet i kretsar, i hvilka ämnet icke tillhör ett för alla gemensamt studium. Disputationsformen har deremot fördelen, att lemna rum för ett allmännare deltagande och blifva mera upplysande äfven för dem, som icke särskildt studerat vetenskapen i fråga. Man har dervid blott att ihågkomma, att, likasom i sällskapslifvet, vigten icke ligger derpå, att en yttrad åsigt skall bevisa sig vara obestriddig, utan derpå att öfverhufvud åsichter, samstämmade eller från hvarandra afvikande få tillfälle att yttra sig.

Förekommer nu i studenternas allmänna samlif ingen

vetenskaplig diskussion, så är detta ett dåligt tecken. Ty det hörer icke ungdomssinnet till, att bära på en öfvertygelse såsom på en hemlighet. Och den vetenskapliga öfvertygelsen eger en inneboende makt att lifva och värma till meddelande. Den mognade vetenskapsmannen må med rätta iakttaga försigtighet i sina meddelanden, ty han vet med huru mycken omtänksam forskning hvarje verkligt sanningskorn måste bringas i dagen. Men för den sanningssökande ungdomen är i dess samlif en sådan försigtighet hvarken naturlig eller önskvärd. För den gäller det: hvaraf hjertat är fullt, derom talar munnen.

För den nyssblifne studenten är det särskildt en ovärderlig lycka, att inträda i en kamratkrets, inom hvilken vetenskaplig och litterär diskussion förherrsakar. Lyckas han få närmare sluta sig till äldre kamrater, i hvilkas umgänge vetenskapliga frågor utgöra samtalsämnet, är hans bana vid universitet tryggad, såsom han omvänt må anse sig hafva råkat i dåligt sällskap, der dessa frågor äro ur det dagliga samtalet uteslutna.

Filosofi och historia tillhöra nationallitteraturen och hafva äfven för universitets-studierna sin särskilda betydelse. Främst dessa vetenskaper erbjuda diskussionsämnen af det allmännaste mensklige intresse. De sammanbinda äfven de vetenskapliga studierna med studium af nationallitteraturen öfverhufvud och särskildt af den sköna litteraturen. Att intresset för dessa vetenskaper har sin plats äfven utanför den filosofiska fakultetens studiekrets, behöfver icke bevisas.

En teolog, en jurist, som saknar filosofiskt och historiskt vetande, måste äfven i sitt fackvetande sakna vetenskaplig insigt. Svårare är det, att häfda dessa vetenskapers plats inom hela filosofiska fakulteten, nemligen äfven för den vid vårt universitet till denna fakultet räk-

nade, s. k. fysisk-matematiska afdelningen. Den moderna naturvetenskapens idkare framhålla icke sällan med en viss ostentation sitt vetandes upphöjdhet öfver filosofins läror, särskildt visserligen med hänsyn till den tyska naturfilosofin. Men mensklige andens behof af principiellt och systematiskt vetande är likväl så starkt, att äfven naturforskningen ständigt återkommer till kosmogonier och generationsteorier, vid hvilkas uppställande den lemnar den s. k. exakta forskningens botten, mot all logik slutande från de synliga verkningarne till förmenta orsaker, som ligga helt och hållet utom den sinlige erfarenhetens område. Det är dock den förnuftiga ordningen i naturen, denna vetenskap ytterst söker, regeln, lagen, tanken, om hvars makt äfven den minsta planta i sin typ bär vittne. Lätt glömmes också naturforskaren, att han lever och röres i ett samhällstillstånd, hvars begripande faller utom hans vetenskaps område. Det Rätta finner han i hela verldsrymden endast på denna vår lilla jord såsom mennisköandens verk i samhällsordningen och i mensklighetens historia.

Den sköna litteraturen egnar sig icke för diskussion. Men dess stämman borde dock aldrig i studentsamlifvet saknas. Ingen vetenskap förmår så som dikten höja stämningen och återföra ungdomssinnet till hvad det mest älskar, till idealet. Skalden i sin högsta uppenbarelse är den djupsinnigaste tolken för alla tidars vetande; och sanningen tränger i ingen annan form så oemotståndligt in på öfvertygelsen, som i diktens.

Väl kan skönlitteraturen och dess historia i samband med estetiken blifva föremål för ett examensstudium. Men derom är här icke fråga, likasålitet som derom att historia och filosofi borde vara allmänt obligatoriska examensämnen. Ty för dem gäller framför andra vetenskaper, att